

Aniela Piorunowa

Konferencja poświęcona Tadeuszowi Boyowi Żeleńskiemu w 25 rocznicę śmierci

---

Biuletyn Polonistyczny 10/28, 25-27

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

vielle'a, Lema, Unamuna i Pirandella. Zwrócono uwagę na fakt, że motyw stworzenia świata, sztuczny człowiek, manekin, lalka, figura woskowa, byty śnione czy tworzone przez artystę stanowią najczęściej symbol zagadnień ontologicznych w ogóle. Chodzi tu zatem o sposób stworzenia i istnienia zarówno świata, jak człowieka, jak wreszcie wszelkich bytów intencjonalnych.

W końcowej części referatu podkreślono warsztatowo-kreatywno-deziluzjonistyczne tendencje nowszej sztuki; tendencje demaskujące swoisty, niepełny sposób istnienia bytów stworzonych przez artystę, jednocześnie jednak podkreślające emancypacyjne skłonności owych bytów, ich uniezależnianie się od swego twórcy: artysty.

4. KONFERENCJA POŚWIĘCONA TADEUSZOWI BOYOWI-ŻELEŃSKIEMU w 25 rocznicę śmierci

W dniu 26 września 1966 roku odbyła się zorganizowana przez Instytut Badań Literackich PAN Konferencja naukowa poświęcona Tadeuszowi Boyowi-Żeleńskiemu w 25 rocznicę jego śmierci /3/4 lipca 1941 r./.

Cel Konferencji określił w zagajeniu dyrektor Instytutu, prof. dr Kazimierz Wyka: "Kim był Boy-Żeleński w tle swojej epoki i jak z aktualnej perspektywy przedstawia się jego postać i jego twórczość". Krótki, bo jednodniowy, czas obrad, a także ich kameralny charakter z góry wykluczał możliwość wypracowania w ich wyniku jakiegoś całościowego, wartościującego, a tym bardziej podsumowującego sądu. Cztery referaty wygłoszone na Konferencji przedstawiały tylko wybrane zagadnienia spośród wielości problemów zawartych w dziele Boya.

Pierwszym referentem był syn pisarza, artysta Teatru Polskiego w Warszawie, Stanisław Żeleński, który podzielił się ze słuchaczami swoim "Wspomnieniem o Ojcu".

Prof. dr Henryk Markiewicz w prelekcji zatytułowanej "Boy jako pamiętnikarz Młodej Polski" ukazał "Boya-

Żeleńskiego w kraju swej młodości". Tematem prelekcji były wspomnienia krakowskie Boya, których większość powstała w latach 1927-1931 i znalazła się w tomach "Plotki... plotki..." /1927/, "Ludzie żywi" /1929/, a przede wszystkim "Znaszli ten kraj?... Cyganeria krakowska" /1931/, całkowicie nimi wypełnionym.

Henryk Markiewicz poświęcił swój referat tym trzem tomom felietonów, omawiając ich genezę - przeważnie okolicznościową; uświadamiając słuchaczom fakt, że zamkniętą już epoką życia literackiego, utrwaloną przez Boya w jego wspomnieniach, była Młoda Polska, a przedmiotem tych wspomnień - jej twórcy; ukazując mniej lub bardziej obszernie głównych bohaterów Boyowskich oraz artystyczną atmosferę Krakowa epoki Zielonego Balonika i kilku kolejnych "cyganerii".

Jak wiadomo, największym umiłowaniem Boya - spośród wielu jego umiłowañ - była literatura francuska: przekłady 39 pisarzy francuskich, opublikowane w "Bibliotece Boya", osiągnęły liczbę ponad 120 tomów. Następną, z kolei, namiętnością Boya był teatr: w latach 1919-1939 Boy drukował recenzje teatralne na łamach pism krakowskich, a następnie warszawskich. Recenzje te, poczynawszy od roku 1920, ogłaszał w postaci kolejnych "wieczorów" - "Flirtu z Melpomeną". Ogłaszał również liczne publikacje dotyczące sytuacji w teatrze polskim. Doc. dr Roman Z i m a n d w referacie pt. "Wokół debiuta Boya-recenzenta" przeprowadził szczegółową analizę trzech spośród pierwszych pięciu pozycji na temat teatru, które Boy wydrukował w krakowskim "Czasie" w roku 1919. Wynikiem tej analizy było stwierdzenie, że lansowana powszechnie, m.in. przez samego Boya, opinia o przypadkowości jego pracy recenzenckiej jest nieprawdziwa, że Boy od pierwszej chwili miał swoją koncepcję teatru, a dokładniej - swoją koncepcję kultury i miejsca teatru w tej kulturze. Miał także od wydania pierwszego tomu "Flirtu z Melpomeną" koncepcję edycji swoich recenzji, które do dnia dzisiejszego nie przestają być pasjonującą lekturą.

Dr Barbara W i n k l o w a, stwierdziwszy na początku swego referatu pt. "Boy popularyzator" bezsporny fakt nieślabnącej do dziś popularności Boya, zastanawiała się nad

przyczynami tego zjawiska. Kryją się one, jej zdaniem, w umiejętności organizowania opinii i dobierania dla swojej twórczości takiej formy przekazu, która byłaby zdolna zainteresować szerokie kręgi odbiorców.

Boy - urodzony felietonista, opanował w najwyższym stopniu i potrafił stosować w swoich dziełach tzw. "formułę zrozumiałości tekstu", potrafił uczynić je łatwymi, czytelnymi, pełnymi ekspresji, dostępnymi nawet mniej wyrobionemu czytelnikowi - nie pozbawiając ich przy tym wysokich walorów artystycznych. Zaś wyjątkowe wprost umiejętności reklamowe Boya, jego taktyka, której potrzebę rozumiał, a metody znał doskonale, przyczyniały się znakomicie do zyskiwania mu czytelników.

Pełne wyjaśnienie zagadnienia niesłabnącej popularności twórczości Boya przynieść mogą, zdaniem referentki, dopiero badania socjologiczne.

mgr Aniela Piorunowa

5. PRODUKCJA WYDAWNICZA IBL W R.1966

W roku 1966 ukazały się następujące pozycje z planu wydawniczego Instytutu Badań Literackich PAN:

I. Historia i Teoria Literatury. Studia. Pod redakcją Komitetu Redakcyjnego w składzie: Julian Krzyżanowski, Kazimierz Wyka, Stefan Żółkiewski. Sekretarz Komitetu Redakcyjnego: Aniela Piorunowa. - Państwowy Instytut Wydawniczy. Warszawa. Podseria: Historia Literatury. Pod redakcją Marii Janion, Jana Kotta, Zofii Szmydtowej:

1. Tom 16: Maria P o d r a z a - K w i a t k o w s k a, Wacław Rolicz-Lieder.- Ark.wyd.14,60. Str.352, 4 nlb. Nakład 1 000+255 egz. Broszura. Warszawa 1966. Cena zł 20,- /Poślizg z planu na rok 1965/.
2. Tom 17: Jerzy K w i a t k o w s k i, U podstaw liryki Leopolda Staffa.- Ark.wyd.14,90. Str.285, 5 nlb. Nakład 3 000+255 egz.Broszura. Warszawa 1966.Cena zł 30,-